

Arkeologisk utredning

SONNBO

inför nybyggnation av uppställningsplatser inom område med
skogsbrukslämningar L2001:4307 och fastighet Avesta Sonnbo
1:12, Avesta kommun, Dalarnas län
2022

Arkivrapport dnr 71/21
Emelie Svenman

Upphovsrätt, om inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY

Fastighetskartan: © Lantmäteriet.

Terrängkartan: Lantmäteriet (CC0)

Dalarnas museum, Falun, 2022

Sammanfattning

Dalarnas museum har genomfört en utredning etapp 1 inom fastigheten Avesta Sonnbo 1:12 ca två kilometer sydost om Sonnbo i Avesta kommun. Fastigheten ligger inom ett område med skogsbrukslämningar, L2001:4307. Lämningsområdet undersöktes på 1980-talet i samband med att riksväg 70 byggdes.

En inledande kartstudie gjordes innan fältinventeringen där det kunde konstateras att området nyttats som skog i minst 200 år. Vid fältinventering påträffades endast en liggmila i utredningsområdets södra del. Den var ganska svåravgränsad och såg ut att ha skadats vid tidigare markarbeten.

Etapp 2 av utredningen ansågs inte nödvändig då endast en lämning påträffades.

Inledning

I augusti 2021 genomförde Dalarnas museum en utredning etapp 1 utanför Sonnbo i Folkärna socken, Avesta kommun (figur 2). Utredningen föranleddes av att Nyléns åkeri AB planerade att göra en uppställningsplats för lastbilar inom fastigheten Avesta Sonnbo 1:12 som ligger inom skogsbrukslämningen L2001:4307.

Antikvarisk bakgrund

Utredningsområdet, som utgörs av fastigheten Avesta Sonnbo 1:12, ligger inom ett område med skogsbrukslämningar, L2001:4307. Fastigheten ligger i lämningsområdets sydöstra del, är ungefär 2,5 hektar stor och består av flack sandmark som idag är bevuxet med barrskog. Ungefär 75 meter väster om fastigheten ligger en fångstgrop (L2001:4309).

Inom den aktuella lämningsområdet finns 16 kolningsgropar registrerade, men sannolikt finns det fler än så. Det finns dessutom minst 10 mindre gropar som skulle kunna vara kolningsgropar samt fyra kolbottnar i form av liggmilor. Lämningsområdet är skuren av riksväg 70 och i samband med att denna byggdes under mitten av 1980-talet undersöktes 14 kolningsgropar (Fornreg; Nilsson & Sjö 1985).

Syfte

Syftet med utredningen var att ta reda på om några fornlämningar berördes av det planerade arbetet. Utredningen skulle också avgränsa befintliga och nya lämningar inom utredningsområdet.

Metod

Arbetet inleddes med en översiktligt kart- och arkivstudie som en förberedelse inför fältarbetet.

Fältinventeringen gjordes enligt gängse metod. Utredningsområdet gick över med hög täckningsgrad. Vid behov användes marksond för att

bedöma möjliga lämningar. Framkomna lämningar bedömdes och beskrevs i enighet med Riksantikvarieämbetets praxis.

Resultat

Utredningsområdet består av gles blandskog med mossbevuxen markyta. Vissa partier har tätare vegetation. Terrängen är plan.

Utredningsområdet verkar ha bestått av skogsmark även under historisk tid, vilket man t.ex. kan se på Storskifteskartan från 1815.

På Laga skifte från 1868 finns en mindre väg som skär genom utredningsområdet i öst-västlig riktning. Den återfanns inte vid fältinventeringen.

En kolningsanläggning i form av en liggmila påträffades. Fler potentiella kolningsgropar kontrollerades med marksond men innehöll inget kol, förmodligen var det gamla rotvältor och någon enstaka täktgrop.

Liggmilen påträffades i utredningsområdets södra del (figur 3). Den var 9 x 9 meter stor, kvadratisk i formen och hade vallar runt om som var ca 1,5 – 2 m breda och ca 0,1 m höga. Ytan var gropig. Den var bevuxen med tre björkar och flera småtallar. Lämningen var svåravgränsad och delvis förstörd. Vid sondning påträffades kol även en bit utanför själva milan.

Slutsatser och utvärdering

Vid fältinventering påträffades endast en liggmila. Utredningsområdet har utgjorts av skogsmark åtminstone de senaste 200 åren. Att endast en liggmila påträffades vid inventeringen tyder på att merparten av anläggningarna inom lämningsområdet är belägna i nordväst. Det var också i den delen man undersökte kolningsgropar på 1980-talet.

Utbredningen för lämningen L2001:4307 har redigerats, då större delen av utredningsområdet inte innehöll några lämningar (figur 4).

Dalarnas museum anser att ytterligare arkeologiska åtgärder inte är nödvändigt.

Referenser

Nilsson, O. & Sjöo, R. 1985. *Kulturhistorisk inventering, kartering, provundersökning – R70, Korskrogen – Åsbo, Avesta kn, DR. Del II*. AMI rapport nr 26/85.

Arkiv

Lantmäteriet, <https://historiskakartor.lantmateriet.se/>

Lantmäteristyrelsens arkiv: U11-66:2, Storskifte på skog 1815.

Lantmäterimyndighetens arkiv: 20-FOL-216, Laga skifte m.m., 1868.

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens diarienummer:	431-2094-2021
Fornreg, uppdragsnummer:	202101015
Socken:	Folkärna
Fornreg, lämningsnummer:	L2001:4307
Fastighet:	Avesta Sonnbo 1:12
Koordinater, mitten:	N 6664154
(SWEREF99 TM)	E 572355
Höjd (RH 2000):	120 m ö h
Inmätning:	GPS
Utförandetid:	2021-09-01
DM projektnummer:	1779
DM diarienummer:	71/21
Arkeologisk personal:	Emelie Svenman, David Fahlberg
Projektansvarig:	Emelie Svenman

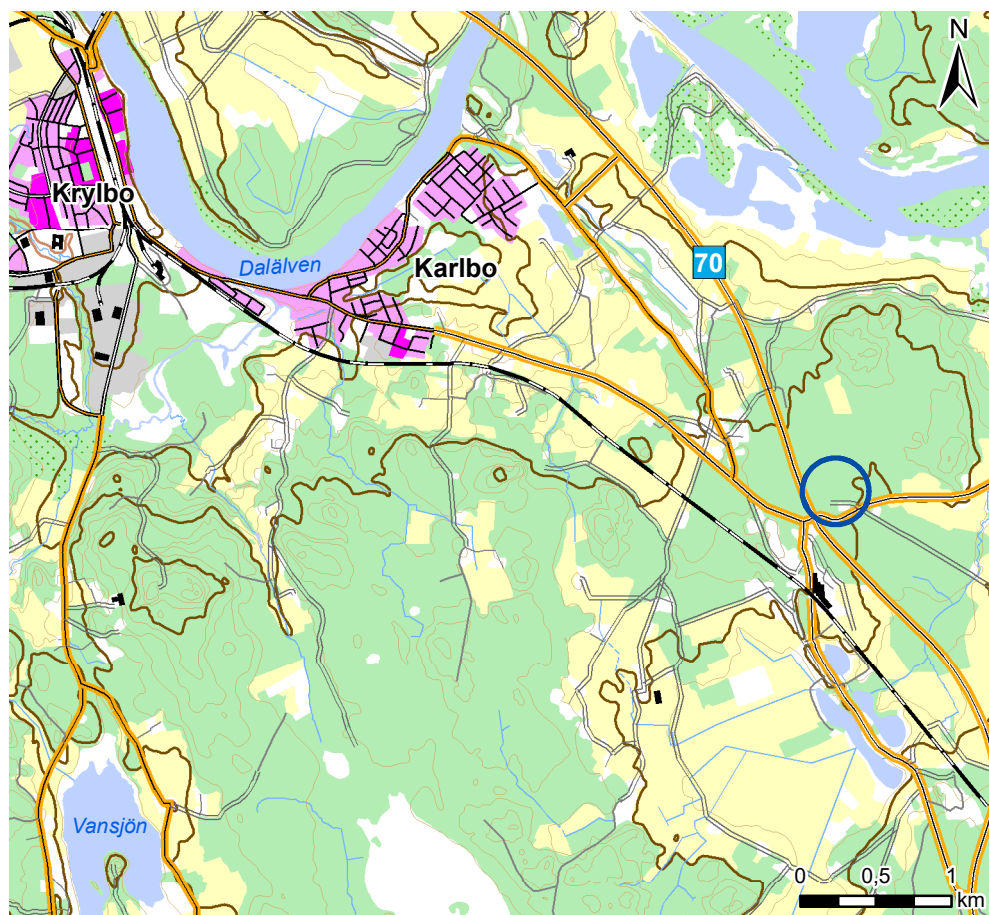
Dokumentationsmaterialet förvaras på Dalarnas museum. Inga fynd tillvaratogs.

Bilagor

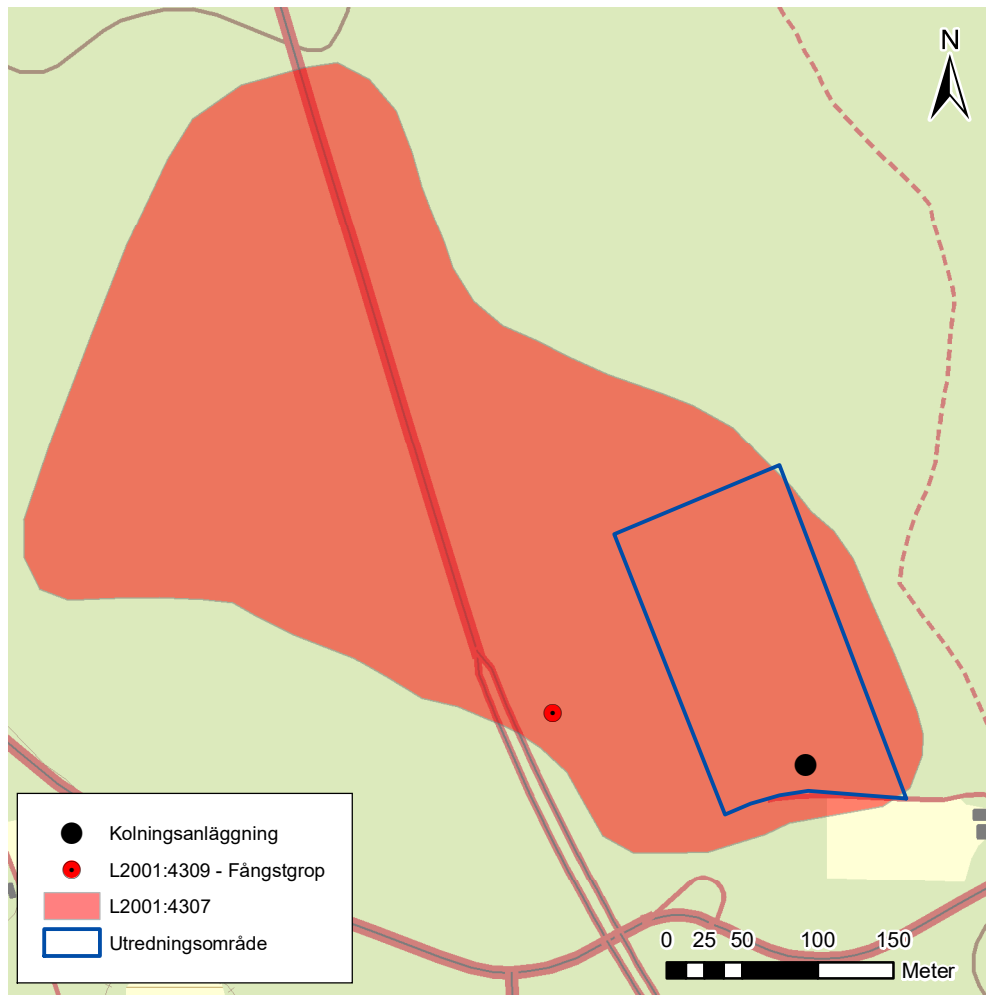
Bilaga 1: Kartor och planer

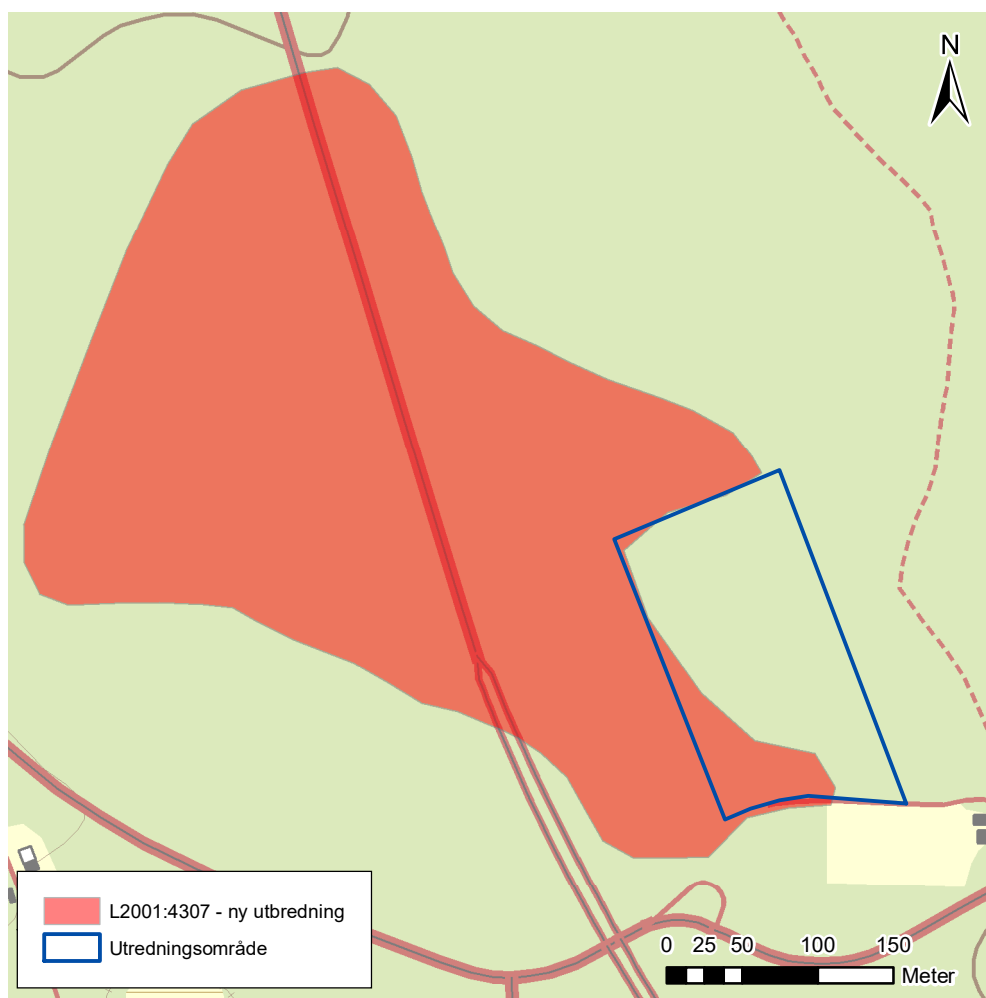
Figur 1. Karta över Dalarna. Avesta markerad med röd punkt.

Figur 2. Utdrag ur terrängkartan med undersökningsområdet markerat inom den blå cirkeln. Skala 1:50 000.

Figur 3. Utdrag ur fastighetskartan med utredningsområdet markerat med blått, den nyfunna kolningsanläggningen markerad med svart punkt. Lämningar från KMR markerat med rött. Skala 1:5000.

Figur 4. Lämningens utbredning uppdaterad efter utredningen. Skala 1:5000.